

Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma

Serdar ERKAN

Prof. Dr. Serdar ERKAN

KÜLTÜRE DUYARLI PSİKOLOJİK DANIŞMA

ISBN 978-625-7880-18-3

DOI 10.14527/9786257880183

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş. ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Haziran 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Hilal Sultan Kılınç
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1
İskitler/ANKARA
Tel: (0312) 341 10 20
Faks: (0312) 341 30 50

Yayıncı Sertifika No: 47771

Matbaa Sertifika No:26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

YAZAR HAKKINDA

Prof. Dr. Serdar Erkan Lisans derecesini Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nden, yüksek lisans ve doktora derecelerini ise Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden Eğitimde Psikolojik Hizmetler alanında sırasıyla 1981, 1986 ve 1991 yıllarında aldı. Pittsburgh Üniversitesi (1994) ve Cincinnati Üniversitesi'nde (1996) doktora sonrası çalışmaları yaptı. İkinci doktora derecesini, Eğitim Yönetimi alanında Saskatchewan Üniversitesi'nden 2013 yılında aldı. Gazi Üniversitesi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi ve Uluslararası Fırat Üniversitesi'nde; psikolojik danışman, öğretim görevlisi, öğretim üyesi, anabilim dalı başkanı, bölüm başkanı, merkez başkanı, yüksekokul müdürü ve dekan pozisyonlarında görev yaptı. Halen Uluslararası Fırat Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Dr. Erkan evli ve iki çocuk babasıdır.

ÖN SÖZ

Yabancı bir kültür ile ilk karşılaşmam 18 yaşındayken, o dönem Almanya'da yaşayan rahmetli halamın yanında geçirdiğim iki aylık ziyaret vesilesi ile gerçekleşti. Daha sonra otuzlu yaşlarımın ortalarında, iki yıl arayla, on ay A.B.D'de Pittsburgh'ta, sekiz ay da Cincinnati'de yaşadım. Kırklı yaşlarımın başlarında iki buçuk yıl, bu kez Doğu'da, Kırgızistan'da idim. Son on bir yılımın yedi yılı Kanada'da, dört yılı ise K.K.T.C'de geçti. Bu yaşantılarım, yalıtılmış dışarıdan gözlemci niteliğinde değildi. Öğrenciydim, çalıştım, veliydim, arkadaşım, meslektaşım, müşteriydim, hastaydım, komşuydum, yöneticiydim. Kısaca hayatın içindeydim. Ayrıca her yurttaş gibi, Türkiye içinde mensubu olduğum çeşitli grupların ya da kurumların birbirinden çeşitli düzeylerde farklılık gösteren kültürlerini de deneyimledim. Bunları anlatma nedenim, bu kitapta ele alınacak olan kültür farkları ve sonuçlarına ilişkin epeyce kişisel tecrübesi olan bir kişi olduğumu ifade etme çabasıdır. Birçok kuramcı tarafından kültürel yeterliliği artıran bir unsur olarak görülen bu deneyimin bana elinizdeki kitabın yazımında önemli bir avantaj sağladığını düşünüyorum. Bununla beraber bir anı kitabı yazmadığım için zengin kişisel deneyim elbette yeterli değildi. Aslında 2012 yılında bir grup genç meslektaşımınla yayınladığımız, 'Kültürümüzden Okula Grup Rehberliği Etkinlikleri' çalışmamızdan bu yana elinizdeki kitabı yazma niyetim zihnimin bir köşesinde hep oldu. Eyleme geçmek ise kolay olmadı. Zahmetli bir iş olduğu için "Hadi başla artık!" diyen iç sesi duymazdan geldim. 'Boş ver, yazsan ne olacak, kitap okuyan mı var?' diye kendime haklı gösterici buldum. Bu kitabı yazmaya başladıktan sonra okuduğum bir köşe yazısının başlığını daha evvel görseydim, onu da haklı gösterici olarak kullanabilirdim: 'Tanrı oku dedi, yaz demedi.' Anlamışsınızdır. Kuran-ı Kerim'in ilk ayeti Oku'ya atıf yapılmış. Sonuçta akademisyen yanım ağır bastı ve Tanrı doğrudan emretmediği halde, bu kitabı yazmaya başladım. Doğal olarak okumadan yazılamadığı için önce emrolunduğu gibi çokça okudum. Ardından yazdım. Elbette yazarken de okumaya devam ettim. Ortaya çıkan üründen ben memnunum, umarım herkese yararlı olur.

Kitap ile ilgili olarak öğrencilere yönelik bir uyarım, kitabı okurken birtakım yorum ve değerlendirmelerin benim kişisel değerlerim, yargılarımla, tutumlarımla ve görüşlerimden etkilenmiş olabileceğini akıllarında tutmalarıdır. Her ne kadar nesnel olunmaya çalışılsa da tüm kitaplar için belirli düzeylerde bu tür bir öznelilik vardır. Kaldı ki, yazarlar nesnel olmamayı, bilinçli bir biçimde seçiyor da olabilir. Örneğin ben ulusal birlik ve bütünlükten tarafım. Psikolojik danışmaya sosyal adaletçi ve kültüre duyarlı yaklaşımlardan tarafım. Bu yaklaşımları bilinçli olarak destekliyorum. Akademik hayattaki büyük Amerikan etkisine ise karşı çıkıyorum. Çalışmalarım da bu yönde mesajlar veriyorum. Buradan hareketle söylemeye çalıştığım şudur: Elinizdeki kitap ne kutsal bir metindir ne de örneğin bir fizik kitabı gibi yasalar içeren

tamamen nesnel bir kitaptır. İçeriğinde tartışılabilir, yanlışlanabilecek unsurlar bulunabilir. Bu açıdan her kitaba olması gerektiği gibi, bu kitaba yönelik olarak da sorgulayıcı ve eleştirel bir tutum sergilemeniz yerinde olacaktır.

Kitaba kültür kavramını tanıtarak başladım, kültür ve psikolojik danışma ilişkisi ve ülkemizdeki duruma ilişkin gözlem ve değerlendirmelerimi de Birinci Bölümde ele aldım. Sonraki bölümde kültürün insan üzerindeki etkilerine yer verdim. Ardından Üçüncü Bölümde kültüre duyarlı psikolojik danışmanların nitelikleri üzerinde durdum. Son bölümde ise kültüre duyarlı psikolojik danışma hizmetinin nasıl sunulması gerektiği konusunu ele aldım. Bir önceki kitabımda olduğu gibi, bu kitapta da Benden Söylemesi kutularını kullandım. Amacım okurlarla söyleşme ihtiyacım için kendime daha özgür alanlar oluşturmaktı. Söyleşme dediğime bakmayın, sadece ben konuşuyorum...

Kitabı eşim Leyla Erkan, eski öğrencilerim ve şimdiki meslektaşlarım, Prof.Dr. Alim Kaya ve Doç.Dr. Sinem Tarhan okuyup geribildirim verdiler. Üçüne de teşekkür ediyorum. Yayıncım PegemA mensuplarına teşekkür ediyorum. Her zamanki gibi yetişmemde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ediyorum. Ve verdiği her şey için Tanrı'ya şükrediyorum.

Prof. Dr. Serdar Erkan

Haziran 2020

Saskatoon

Oğullarım Konuralp ve Orkunalp'e

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA	iii
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii

1. BÖLÜM

KÜLTÜR VE KÜLTÜRÜN PSİKOLOJİK DANIŞMAYA YANSIMALARI

Kültür Nedir?	1
Kültürün Özellikleri.....	9
Kültürün İşlevleri	15
Kültür Düzeyleri.....	22
Kültür Karşılaştırmaları.....	32
<i>Kluckhohn ve Strodtbeck'in Değer Yönelimi Farkları Yaklaşımı</i>	32
<i>Hall ve Hall'in Bağlam, Mekân ve Zaman Yaklaşımı</i>	35
<i>Lewis'in Kültürel Kategorileri</i>	38
<i>Douglas'ın Dizge-Grup Modeli ve Thompson, Ellis ve Wildavsky'nin Kültürel Kuramı</i>	40
<i>Triandis'in Bireycilik-Toplulukçuluk Yaklaşımı</i>	45
<i>Inglehart ve Arkadaşlarının Değer Karşılaştırmaları Yaklaşımı</i>	47
<i>Trompenaars ve Hampden-Turner'in Kültür Boyutları Modeli</i>	50
<i>Schwartz'ın Değer Yönelimleri Yaklaşımı</i>	53
<i>Hofstede'nin Kültür Boyutları Modeli</i>	55
Kültürel Farklılıklara Yönelik Yaklaşımlar.....	62
<i>Kültürel Grup Merkezçiliği</i>	64
<i>Kültürel Görecilik</i>	70
<i>Çok Kültürcülük</i>	75
Çok Kültürlü Psikolojik Danışma ve Kültürler Arası Psikolojik Danışma	81
<i>Sosyal Adaletçi Psikolojik Danışma</i>	98
Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Açısından Türkiye'deki Durum.....	101

2. BÖLÜM

KÜLTÜR VE İNSAN

Kültür ve Biliş	123
<i>Kültür ve Algı</i>	132
<i>Kültür ve Bellek</i>	142
<i>Kültür ve Sınıflama</i>	144
<i>Kültür ve Akıl Yürütme</i>	147

<i>Kültür ve Yaratıcılık</i>	151
Kültür ve Duygular	160
Kültür ve GÜdülenme	175
Kültür ve Sosyal Davranış	185
Kültür ve Kişilik	192
Kültür ve Ruh Sağlığı	203
<i>Kültür ve Normal Dışı Davranışlar</i>	203
<i>Kültür ve İyilik Hali</i>	221
Kültür ve Sinirbilim	230

3. BÖLÜM

KÜLTÜRE DUYARLI PSİKOLOJİK DANIŞMAN

Kültürel Yeterlikler	241
<i>Kültürel Yeterlik Yaklaşımına Yönelik Eleştiriler</i>	259
Kültürel Alçak Gönüllülük	268
Kültürel Güvenlik	279
Kültürel Empati	287
Kültürel Zekâ	297
Kültüre Duyarlılık	306
Kültüre Duyarlılık Eğitimi	311

4. BÖLÜM

PSİKOLOJİK DANIŞMA SÜRECİNDE KÜLTÜRE DUYARLILIK

Kültüre Duyarlı Değerleme/Bireyi Tanıma	319
<i>Kültürel Özellikleri Tanıma</i>	331
<i>Kültürel Aktarım, Kültürel Karşıt Aktarım ve Mikro-Saldırganlıklar</i>	352
<i>Kültürel Vaka Kavramsallaştırması</i>	360
Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yardımı	364
<i>Kültüre Duyarlı Model/Uygulama Örnekleri</i>	366
<i>Kültüre Duyarlı Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım</i>	367
<i>Biçimsel Psikolojik Danışma</i>	371
<i>Aşkın Psikolojik Danışma</i>	376
<i>Voltan-Acar Molaei Modeli</i>	381
<i>Esnek Merkezli Psikolojik Danışma</i>	385
Kültüre Duyarlı Sonlandırma	398
Kitabı Bitirirken	401
KAYNAKÇA	403
DİZİN	430

TABLolar LİSTESİ

1. BÖLÜM

Tablo 1 Kültürel bilginin ana unsurları	3
Tablo 2 Malinowski'ye göre temel ihtiyaçlar ve kültürel cevaplar	15
Tablo 3 Değer yönelimleri ve cevap seçenekleri.....	33
Tablo 5 Yüksek ve düşük bağlamlı kültürlerin karşılaştırılması.....	36
Tablo 6 Kültürel grup merkezliği dışı vurumları.....	66
Tablo 7 Çok kültürlü psikolojik danışma kavramları	96

2. BÖLÜM

Tablo 8 Bilişsel biçemlerin kültürel öncülleri	129
Tablo 9 Sosyal yönelimlerin karşılaştırması.....	131
Tablo 10 Çözümleyici ve bütüncül biliş karşılaştırması.....	131
Tablo 11 Yaratıcılığın dört ölçütü ve açıklamaları	152
Tablo 12 Duygu değerlik ve uyarılma sınıflama beklentileri.....	171
Tablo 13 Budist öğretinin bazı temel kavramları	195
Tablo 14 Ruhsal hastalıkları olan bireylere yönelik ayrımcılık örnekleri	213
Tablo 15 Sosyal ve sosyal olmayan süreçlerin beyinde uyardığı bölgeler	236

3. BÖLÜM

Tablo 16 Kültürel olarak becerili danışman yeterlikleri: Boyut I	243
Tablo 17 Kültürel olarak becerili danışman yeterlikleri: Boyut II.....	244
Tablo 18 Kültürel olarak becerili danışman yeterlikleri: Boyut III	245
Tablo 19 Kültürel yeterlik ve alçak gönüllülük yaklaşımlarının karşılaştırılması	275

4. BÖLÜM

Tablo 20 Kişiler arası kültür ızgarası.....	292
Tablo 21 Yöntemsel yanlılıkları ve bazı bireyi tanıma teknikleri	324
Tablo 22 Yanlılıklara yönelik stratejiler	325
Tablo 23 Bütüncül değerlendirme çerçevesi.....	332
Tablo 24 Kültürel Değerleme Görüşme Protokolü içerik özeti	333
Tablo 25 Kültürel Formülasyon Görüşmesi örnek soruları	335
Tablo 26 Kimlik algısı formu I.....	337
Tablo 27 Kimlik algısı formu I.....	338
Tablo 28 Kültürel kimlik gelişimi	342
Tablo 29 Kültürle ilişkili güçler ve destekler	351
Tablo 30 Vaka kavramsallaştırması bileşenleri.....	362
Tablo 31 VAM modelinin evreleri ve içerikleri	384

ŞEKİLLER LİSTESİ

1. BÖLÜM

Şekil 1 Zihinsel yazılımın üç düzeyi	4
Şekil 2 Kültürel farkların dışı vurum biçimlerine ilişkin 'soğan' modeli	5
Şekil 3 Kültür için buzdağı benzetimi	17
Şekil 4 Kültür ağacı.....	22
Şekil 5 Mikro kültürler ve makro kültür	24
Şekil 6 Kültür düzeyleri	26
Şekil 7 Kültür düzeyleri (2)	27
Şekil 8 Kültürel katmanlar	28
Şekil 9 Kültür düzeyleri (3)	29
Şekil 10 Kültür tipleri modeli.....	39
Şekil 11 Dizge-Grup Diyagramı	41
Şekil 12 Kültürel Kuramda yaşam biçimi seçenekleri	42
Şekil 13 Bireyci ve toplulukçu kültür tipleri.....	46
Şekil 14 Inglehart ve Wessel'in kültür haritası 2017 versiyonu	49
Şekil 15 Kültür karşılaştırmalarının yedi boyutu	51
Şekil 16 Schwartz'ın değer yönelimleri	54
Şekil 17 Hofstede'nin kültür boyutları	56
Şekil 18 Gruplar arası ilişkiler tayfı	62
Şekil 19 Kültürleşme stratejileri.....	63
Şekil 20 Gelişimsel Kültürler Arası Duyarlılık Modeli	71
Şekil 21 Farklı kültürden danışanla etkileşimin sonuçları	92
Şekil 22 Sosyal adaletçi bakış açısı	99
Şekil 23 Kanada-A.B.D. karşılaştırması.....	116
Şekil 24 Türkiye-A.B.D. karşılaştırması.....	117
Şekil 25 İran-Türkiye karşılaştırması	117

2. BÖLÜM

Şekil 26 Evrensellik hiyerarşisi	124
Şekil 27 Bilişsel biçemlerin gelişimine ilişkin eko-kültürel-davranışsal model	127
Şekil 28 Avcı ve av	135
Şekil 29 Müller-Lyer yanılsaması.....	136
Şekil 30 Aile resmi	136
Şekil 31 Su altı görüntülerinden bir enstantane	137
Şekil 32 Değişim algısını belirlemek için kullanılan görüntülerden iki örnek	138
Şekil 33 Bir sınıflama görevi örneği	145
Şekil 34 Biriciklik ve uyguculuk için örnek şekiller.....	155
Şekil 35 Duygu oluşması modeli	161
Şekil 36 Duygu kuramları	162

Şekil 37 Örnek imajlar	166
Şekil 38 Örnek imajlar	167
Şekil 39 Duyguların dışı vurumunun kabul edilirligi ve bireycilik-toplulukçuluk özelliği açısından ülkelerin dağılım	170
Şekil 40 Güdülenme kaynakları	177
Şekil 41 Erkeksileştirilmiş ve dişileştirilmiş erkek yüzü örnekleri.....	180
Şekil 42 Erkeksileştirilmiş ve dişileştirilmiş kadın yüzü örnekleri	180
Şekil 43 Davranışların açıklanmasına yönelik bir eko-kültürel model	185
Şekil 44 Bütünleştirilmiş kültürel kişilik özellikleri psikolojisi yaklaşımı	199
Şekil 45 Ruh Sağlığı Üzerinde Kültürel Etkiler Modeli	205
Şekil 46 Ruhsal hastalığı olan bireylere yönelik kalıp yargılar	213
Şekil 47 Damgalanma ile tedavi arayışı ve katılım arasındaki ilişki	215
Şekil 48 Yardım arama davranışının kültürel belirleyicileri	216
Şekil 49 İyilik Hali Yıldızı Modeli.....	222
Şekil 50 Kültürel Sinirbilim alansal çerçevesi	231
Şekil 51 Kültür beyin etkileşimi.....	233
Şekil 52 Gen davranış ilişkisi yaklaşımları.....	235

3. BÖLÜM

Şekil 53 Üçlü danışman yeterlikleri modeli	242
Şekil 54 Çok Kültürlü Danışma Yeterlikleri Değerleme ve Planlama Modeli	247
Şekil 55 Çok kültürlü ve sosyal adaletçi danışman yeterlikleri modeli	249
Şekil 56 Üzgücü-üzgülenen danışan danışman ilişkisi.....	251
Şekil 57 Kültürler Arası Yeterlik Piramit Modeli	255
Şekil 58 Kültürel Yeterlik Ekseni Modeli.....	255
Şekil 59 Kültürel alçak gönüllülük.....	268
Şekil 60 Kültürel alçak gönüllülük kavramsal modeli	269
Şekil 61 Kültürel Alçak Gönüllülük Gökkuşuğu Modeli.....	270
Şekil 62 Soru-Katılım-Etkin Dinleme-Pazarlık Modeli	272
Şekil 63 Kültürel alçak gönüllülüğün çekirdek kavramları.....	276
Şekil 64 Kültürel alçak gönüllülük ve kültürel yeterlik ilişkisi.....	277
Şekil 65 Kültürel Yeterlikli-Alçak Gönüllülük Modeli	278
Şekil 66 Kültürel güvenliğe ulaşma süreci.....	280
Şekil 67 Kültürel güvenlik yolu.....	281
Şekil 68 Kültürel güvenliğin ilkeleri.....	282
Şekil 69 Etik ve kültürel güvenlik	285
Şekil 70 Kültürel güvenlik ve kültürel yeterlik karşılaştırması	286
Şekil 71 Çok kültürlü empati modeli	291
Şekil 72 Yakınsak ve ıraksak empati modelleri.....	293
Şekil 73 Karşılıklı ilişkide davranış ve beklenti farklılıkları.....	294
Şekil 74 Kapsayıcı kültürel empati gelişimi.....	295

Şekil 75 Kültürel zekânın boyutları I	298
Şekil 76 Kültürel zekânın boyutları II	299
Şekil 77 Kültürel zekânın boyutları III	301
Şekil 78 Sosyal, duygusal ve kültürel zekâ ilişkisi.....	302
Şekil 79 Kültürel zekânın ilişkileri.....	304
Şekil 80 Kültüre Duyarlılık Şemsiyesi Modeli	307
Şekil 81 Kültüre duyarlılık eğitim programı geliştirme	314

4. BÖLÜM

Şekil 82 Eşsizlikçi bakış açısı.....	340
Şekil 83 Kültürleşme sürecini anlamak için genel bir çerçeve.....	343
Şekil 84 Kültüragram	350
Şekil 85 Mikro-saldırganlık türleri.....	354
Şekil 86 Mikro-saldırganlıklar taksonomisi	355
Şekil 87 Vaka kavramsallaştırması bileşenleri arasındaki ilişkiler	361
Şekil 88 Kültüre duyarlılık bağlamında yaklaşım seçenekleri	365
Şekil 89 Biçemci psikolojik danışmada boyutlar I	371
Şekil 90 Biçemci psikolojik danışmada boyutlar II.....	373
Şekil 91 Kültürel kimlik gelişimi	378
Şekil 92 Voltan Acar Molaei Modeli - Bireysel.....	382
Şekil 93 Voltan Acar Molaei Modeli – Grup.....	383
Şekil 94 EMPD modelinde psikolojik danışma müdahalesi.....	389
Şekil 95 Esnek Merkezli Psikolojik Danışma Modeli	394
Şekil 96 Üç evreli sonlandırma modeli.....	400

1. BÖLÜM

KÜLTÜR VE KÜLTÜRÜN PSİKOLOJİK DANIŞMAYA YANSIMALARI

Bu bölümde önce kültürün ne olduğu üzerinde durulmuş, sonra kültürün nitelikleri, kültürün işlevleri, kültür karşılaştırmaları konuları ele alınmıştır. Ardından kültür farklılıklarına bakış açıları ile ilgili kimi kavramlar ve yaklaşımlar tanıtılmıştır. Son olarak çok kültürlü psikolojik danışma kavramı ve çok kültürlü-kültüre duyarlı psikolojik danışma bağlamında ülkemizde PDR alanının durumu tartışılmıştır.

Kültür Nedir?

Doğrusu başlıktaki soruya 'Kültür şudur:' biçiminde net bir yanıt verebilmek büyük bir rahatlık olurdu. Ne yazık ki, böyle bir konfordan yoksun durumdayız. Kültür kavramı günlük hayattaki anlamıyla buradaki kullanım amacımıza hizmet etmeyecektir. Örneğin, 'çok kültürlü adam' ifadesinde aslında söz konusu kişinin çok bilgili ya da eğitilmiş olduğunu ifade etmeye çalışırız. 'Belediyemiz kültürel etkinlikleri artıracak' dediğimizde ise kültürü büyük ölçüde sanatsal faaliyetlerin karşılığı olarak kullanmış oluruz. Bu anlamlandırmalarda görüş ayrılığı olma ihtimali oldukça düşüktür. Bu kitapta kullanılacak kültür kavramının ise sosyal bilimlerdeki birçok kavram gibi üzerinde herkesin uzlaştığı bir tanımı yoktur. Baldwin, Faulkner, Hecht ve Lindsley'in (2006) saptadıkları farklı kültür tanımlarının sayısının 300'den fazla olması bu alandaki çeşitlilikle ilgili bir fikir verebilir.

Kroeber ve Kluckhohn (1952) ise çalışmalarını yaptıkları dönemde 164 tanım belirlemiş ve bunları yedi grupta toplamışlardır: (a) İçeriğin listelenmesi üzerine odaklanan, geniş kapsamlı betimleyici tanımlar, (b) sosyal miras ve gelenekler üzerine odaklanan tarihsel tanımlar, (c) kurallar ve yöntemler ile idealler, değerler ve davranışlar üzerine odaklanan normatif tanımlar, (d) kültürü bir problem çözme aracı olarak gören uyuma odaklı, öğrenmeye odaklı, alışkanlıklara odaklı ya da salt psikolojik içerikli psikolojik tanımlar, (e) kültürün örüntüleri, yapısal bileşenleri ya da organizasyonu üzerine odaklanan yapısal tanımlar, (f) kültürü bir ürün ya da sanat eseri olarak gören, düşünceler veya semboller üzerine odaklanan ya da kültürün ne olmadığını belirtip ek açıklamaya ihtiyaç duyulan genetik tanımlar ve (g) bunların dışında kalan eksik tanımlar ya da tanım olması amacıyla yapılmamış açıklamalar.